

Riktlinjer för gårdsförsäljning av alkohol

Antaget av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum/paragraf	2025-09-29, KF § 49
Giltighetstid	Tills annat beslut fattas
Beteckning	KS 2025/328
Kategori	Riktlinje
Ansvarig handläggare	Samhällsbyggnadschef

Innehållsförteckning

1	<u>INLEDNING.....</u>	<u>3</u>
2	<u>VEM KAN FÅ GÅRDSFÖRSÄLJNINGSTILLSTÅND?</u>	<u>3</u>
3	<u>VAD OMFATTAR ETT GÅRDSFÖRSÄLJNINGSTILLSTÅND</u>	<u>4</u>
4	<u>TILLSTÅNDSPRÖVNINGENS OMFATTNING</u>	<u>4</u>
5	<u>PRÖVNINGSPROCESSEN.....</u>	<u>5</u>
6	<u>BEGRÄNSNINGAR OCH VILLKOR.....</u>	<u>5</u>
6.1	<u>GENERELLA BEGRÄNSNINGAR.....</u>	<u>5</u>
6.2	<u>SÄRSKILDA VILLKOR</u>	<u>6</u>
6.3	<u>EGENKONTROLLEN</u>	<u>7</u>
7	<u>TILLSTÅNDSPRÖVNING</u>	<u>7</u>
8	<u>TILLSYN OCH AVGIFTER.....</u>	<u>8</u>

1 Inledning

Alkohollagen är en skyddslagstiftning och detaljhandelsmonopolet ska värnas, samtidigt som gårdsförsäljning som bedrivs av seriösa verksamhetsutövare som uppfyller lagstiftningens krav främjas.

Syftet med dessa riktlinjer är att åstadkomma likabehandling av tillståndsansökningar inom kommunen och att skapa en förutsebarhet för dem som har för avsikt att ansöka om serverings- eller försäljningstillstånd. Med stöd i riktlinjerna prövas varje tillståndsansökan enligt de enskilda förhållanden som föreligger.

Riktlinjerna ska bidra till

1. att skydda folkhälsan
2. att minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt hos ungdomar och unga vuxna.
3. en trivsamt social miljö för alla
4. att bara seriösa verksamhetsutövare får servera eller sälja alkohol.

2 Vem kan få gårdsförsäljningstillstånd?

Om inget annat anges kommer citat från Proposition 2024/25:86.

Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas en oberoende tillverkare som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker, om

1. *den karaktärgivande delen av tillverkningen sker på tillverkningsstället, och*
2. *tillverkarens årsproduktion av*
 - a) *spritdrycker inte överstiger 75 000 liter,*
 - b) *jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte överstiger 400 000 liter, och*
 - c) *jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte överstiger 200 000 liter.*

Tillverkare av vin ska tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Den sökande ska visa hur de grundläggande kraven på oberoende och småskalighet uppfylls. En enskild bedömning görs i varje fall

Med oberoende tillverkare avses en tillverkare av alkoholdrycker som

- *är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker,*
- *använder lokaler som är fysiskt skilda från lokaler som används av tillverkare vars årsproduktion överstiger någon av de volymer som anges i 5 a kap. 2 § första stycket 2, och*
- *inte tillverkar på licens.*

Regeringens förslag ger möjlighet till villkor respektive avslag om olägenheter kan befaras.

3 Vad omfattar ett gårdsförsäljningstillstånd

Försäljning får enbart ske på tillverkningsstället (undantaget vin som kan ske vid odlingen).

Övre gränser för försäljning (per besökare). Max 0,7 liter sprit, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter cider vid samma besökstillfälle.

Folkhälsomyndighetens föreskrifter om besöksarrangemanget, egenkontrollprogram (EKP), prov, lokalens utformning, prissättning och informationen om skadeverkningarna ska följas.

Besöksarrangemanget ska vara minst 30 minuter, innehålla kunskapshöjande moment och ska ske i en lokal nära försäljningsstället. Besökarna ska informeras om risken för skadeverkningar av alkohol.

EKP ska innehålla rutiner som säkerställer att lagstiftningen och tillhörande föreskrifter följs.

Det finns inget som hindrar att den som har tillstånd för gårdsförsäljning även har serveringstillstånd.

Provsmakning tillåts utan särskilt beslut, om rutiner för att säkerställa regelefterlevnaden finns.

4 Tillståndsprövningens omfattning

Försäljningstillstånd ska prövas i en separat process, skilt från eventuellt befintligt serveringstillstånd eftersom det är andra hänsynstaganden som krävs när man de facto gör ett avsteg från detaljhandelsmonopolet. Dessutom är riskerna annorlunda så man säljer alkohol till individer som konsumerar den på annan plats, än när man serverar till en person som ska konsumera drycken under överinseende av tillståndshavaren.

Granskningsprocessen ska utreda kraven på

- 1) Sökandens ekonomiska och personliga skötsamhet och lämplighet, (på motsvarande sätt som vid ansökan om serveringstillstånd)
- 2) Försäljningsställets lämplighet och risk för olägenheter;
- 3) Egenkontrollprogrammets omfattning och utformning samt;
- 4) Produktionens småskalighet och oberoende (enligt särskilda krav för gårdsförsäljning i Kap. 5a i Alkohollagen (2010:1622).)

Prövningen av tillståndshavaren och PBI:erna ska motsvara den prövning som görs vid ansökan om stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten. Samtliga av lagens krav ska normalt vara uppfyllda för att tillstånd ska beviljas. Den personliga och ekonomiska lämpligheten och skötsamheten är särskilt viktig, varför kriminalitet och ekonomisk eller annan misskötsamhet utgör grund för avslag. Likaså kan en PBIs eller annan ekonomisk intressents olämplighet påverka bedömningen av sökandens lämplighet.

Ansökan får inte bifallas utan att kunskapsprov har godkänts och polismyndighetens yttrande har inhämtats.

5 Prövningsprocessen

1. Särskilt kunskapsprov ska genomföras med godkänt betyg, av minst halva styrelsen.
2. Ansökan görs skriftligen, främst digitalt.
3. Prövningsavgiften betalas normalt i förskott.
4. Tillsammans med ansökan eller som kompletteringar till densamma ska
5. följande dokument/uppgifter bifogas:
 - a. Egenkontrollprogram som uppfyller kraven i Kap. 5a i Alkohollagen,
 - b. Förteckning över koncernstruktur, styrelsemedlemmar, andra ekonomiska intressenter, juridiskt relaterade bolag, och andra Personer med betydande inflytande (PBI)
 - c. Aktiebok eller annan dokumentation som visar bolagets ägarförhållanden
 - d. Ritning över lokalerna som tillhör tillverknings- och/eller försäljningsstället med markerade ytor där försäljning sker och/eller besökare vistas.
 - e. Dokumentation som visar rådighet över lokalerna (t.ex. avtal/lagfart)
 - f. Beskrivning/hänvisning till övriga bolag/verksamheter som nyttjar lokalerna
 - g. Beskrivning/dokumentation av den karaktärsgivande delen av tillverkningen, och de råvaror som den omfattar
 - h. Dokumentation av årsproduktion
 - i. Eventuella avtal med andra producenter, grossister, stående kunder och liknande.
 - j. Övriga dokument som prövningsmyndigheten begär in
6. När ansökan är komplett meddelas sökanden om handläggningstiden.
7. Därefter skickas remisser till Polismyndigheten, Kronofogden, Skatteverket och Räddningstjänsten, i vissa fall även till andra berörda myndigheter.
8. En utredning görs och om uppgifter framkommit som talar emot beviljandet så kommuniceras detta med sökanden, som får möjlighet att lämna in synpunkter. Under denna fas kan ytterligare kompletteringar komma att begäras in.
9. Beslutet meddelas skriftligen och kan förenas med villkor.

6 Begränsningar och villkor

6.1 Generella begränsningar

Regeringen bedömer att det är förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas. En förutsättning är att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen är begränsad och att det är besöket snarare än försäljningen

som står i centrum. Det finns krav på tillstånd för gårdsförsäljning och att alkoholdryckerna är egentillverkade. Enbart småskaliga oberoende tillverkare ska få meddelas gårdsförsäljningstillstånd. Gårdsförsäljning ska endast få ske till konsumenter som deltar i ett kunskapshöjande besöksarrangemang som anordnats av tillverkaren.

Tillståndshavaren ska få bedriva gårdsförsäljning från endast ett försäljningsställe, som ska utgöras av ett avgränsat och överblickbart utrymme.

Försäljningen till varje enskild konsument ska inte få överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle.

Åldersgränsen för inköp av alkoholdrycker är 20 år.

Försäljningstiderna är mellan kl. 10.00 och 20.00 alla veckodagar om inte kommunen meddelar annat. Vid bestämmande av tiden för gårdsförsäljning ska det särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Försäljning får enbart ske på tillverkningsstället, i samband med deltagande i betalt besöksarrangemang (undantaget vin som kan ske vid odlingen).

Besöksarrangemanget ska vara minst 30 minuter, innehålla kunskapshöjande moment och ska ske i en lokal nära försäljningsstället. Besökarna ska informeras om risken för skadeverkningar av alkohol. Man får inte ha åldersgräns för att besöka arrangemanget

Tillståndshavaren, eller en försäljningsansvarig person som registrerats hos tillsynsmyndigheten, ska vara närvarande under hela försäljningstiden och ha tillsyn över försäljningen. Det är tillståndshavaren som ansvarar för att personalen har tillräckliga kunskaper och är lämpliga för uppgiften.

Ändringar ska anmälas till tillsynsmyndigheten.

Statistiska uppgifter ska lämnas till Folkhälsomyndigheten.

Den som har tillstånd för gårdsförsäljning får erbjuda provsmakning av de drycker som tillståndet gäller så länge det sker i anslutning till försäljningen. Något särskilt provsmakningstillstånd behövs inte.

De nya reglerna gäller från och med 1 juni 2025. Reformen gäller i sex år från ikraftträdandet, därför kan tillstånd som längst meddelas fram till 31 maj 2031.

6.2 Särskilda villkor

Kommunen kan, när den meddelar tillstånd, också besluta om villkor för tillståndet i syfte att motverka sociala och alkoholpolitiska skadeverkningar. Villkoren kan endast meddelas vid beslut om serveringstillstånd. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd till exempel förlängd serveringstid, utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkor får inte vara generella, utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Villkoren ska vara rimliga och motiverade.

Normala försäljningstider är mellan kl. 10.00 och 20.00 alla veckodagar. Men en individuell bedömning görs och villkor om begränsade försäljningstider kan meddelas om riskfaktorer föreligger.

Andra villkor som kan meddelas är förordnade ordningsvakter eller andra försiktighetsmått.

6.3 Egenkontrollen

Egenkontrollprogrammet (EKP) är ett verktyg för sökanden/tillståndshavaren att visa hur man ska uppfylla lagstiftningens krav, och ett krav för att tillståndsmyndigheten ska kunna bedöma vissa av kriterierna för bifall.

Egenkontrollprogrammet bör särskilt beskriva hur rutinerna ska möjliggöra att reglerna om särskild måttfullhet och till vilken åldersgrupp marknadsföring får rikta sig till upprätthålls.

Om utrymmet för gårdsförsäljning även omfattas av ett serveringstillstånd ska egenkontrollprogrammet visa hur kraven för de olika tillstånden ska uppfyllas.

EKP ska omfatta

- 1) Administrativa uppgifter (Tillståndshavarens namn, verksamhet, datum) och

Rutiner för

- 2) hur besöksarrangemang genomförs (inklusive provsmakning, om det erbjuds),
- 3) hur information om alkoholens skadeverkningar lämnas i samband med arrangemanget,
- 4) hur ålderskontroll sker vid försäljning,
- 5) hur verksamheten säkerställer att alkoholdrycker inte lämnas ut till någon som inte har rätt att köpa varorna och hur ett nekande av försäljning hanteras,
- 6) hur verksamheten säkerställer att försäljning endast sker till den som deltagit i ett besöksarrangemang i samband med aktuellt köp,
- 7) hur verksamheten säkerställer att försäljning till besökaren inte överskrider tillåten mängd,
- 8) hur försäljningsansvarig personal och övrig personal informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa alkohollagens allmänna bestämmelser och anslutande föreskrifter,
- 9) hur tillverkaren följer upp produktionsvolymen av olika dryckesslag,
- 10) på vilket sätt tillverkaren uppfyller kraven på oberoende i 1 kap. 13 § alkohollagen (2010:1622),
- 11) hur prissättningen av alkoholdryckerna görs, och
- 12) hur prissättningen av besöksarrangemanget görs.
- 13) Ett egenkontrollprogram ska även innehålla en beskrivning av verksamhetens rutiner för hur marknadsföringsreglerna i 7 kap. alkohollagen beaktas vid besöksarrangemanget.

7 Tillståndsprovning

Beslut om gårdsförsäljning fattas inledningsvis av Myndighetsnämnden Byggnation & Miljö. När viss praxis har utvecklats kan besluten delegeras.

Försäljningsdagar och försäljningstider ska normalt följa det som anges i lagen utan inskränkningar. Om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa ska försäljningstiderna i första hand regleras i tillståndet, eller andra villkor meddelas, och i andra hand ska avslag meddelas.

Man får inte ha åldersgräns för besöksevenemanget.

Om gårdsförsäljning på grund av försäljningsställets belägenhet, besöksarrangemangets utformning eller andra omständigheter kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, så kan ansökan om gårdsförsäljningstillstånd avslås även om övriga krav enligt denna lag är uppfyllda. Sådana olägenheter kan exempelvis gälla: störningar för närboende; risk för olägenhet för barn eller ungdomar; känd missbruksproblematik; etc.

8 Tillsyn och avgifter

Både yttre och inre tillsyn över gårdsförsäljning ska bedrivas regelbundet och vara avgiftsfinansierat. Om tillståndshavaren även innehar serveringstillstånd så kan tillsynsavgifterna anpassas för att motsvara den tidsbesparing som detta utgör.

Ydre kommun tar ut avgifter för prövning och tillsyn, samt anmälningsärenden enligt gällande taxa, beslutad i Kommunfullmäktige.